

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3MCdo/2/2015
Identifikačné číslo spisu: 6711210550
Dátum vydania rozhodnutia: 07.10.2015
Meno a priezvisko: JUDr. Daniela Sučanská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2015:6711210550.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ T. I., bývajúcej v J. 2/ Ing. S. B., bývajúceho vo U., 3/ S. B., bývajúceho v J., 4/ U. H., bývajúcej v D., proti žalovaným 1/ A. F., bývajúcej v J., 2/ U. B., bývajúcej vo U., obom zastúpeným JUDr. Dušanom Kracinom, advokátom so sídlom vo Zvolene, Nám. SNP č. 80/22, o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, vedenej na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 14 C 135/2011, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. februára 2014 sp. zn. 16 Co 429/2013, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a.

Žalobcom 1/ až 4/ náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní nepriznáva.

Odôvodnenie

Okresný súd Zvolen rozsudkom zo 14. januára 2013 č.k. 14 C 135/2011-174 zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali určenia, že S. B., narodený XX. mája XXXX, naposledy bytom v J. bol ku dňu smrti XX. mája XXXX vlastníkom nehnuteľností špecifikovaných v žalobe. Žalobcom uložil povinnosť v lehote 3 dní spoločne a nerozdielne zaplatiť žalovaným 1/ a 2/ trovy konania 2 859,87 €. Výrok o trovách konania odôvodnil § 142 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie žalobcov Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 27. februára 2014 sp. zn. 16 Co 429/2013 napadnutý rozsudok vo veci samej potvrdil a zmenil vo výroku o náhrade trov konania tak, že žalobcov zaviazal v lehote 3 dní spoločne a nerozdielne zaplatiť žalovaným 1/ a 2/ trovy prvostupňového konania 2 593,50 €. Súčasne rozhodol aj o náhrade trov odvolacieho konania tak, že žalovaným 1/ a 2/ náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o náhrade trov konania zmenil z dôvodu, že súd prvého stupňa nepostupoval správne pri vyčíslení odmeny advokáta, ktorý zastupoval žalované. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol s poukazom na § 151 ods. 2 O.s.p., keď si zástupca žalovaných v odvolacom konaní náhradu trov síce uplatnil, ale tieto nevyčíslil.

Na podnet žalovaných 1/ a 2/ podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) mimoriadne dovolanie proti výroku rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. februára 2014 sp. zn. 16 Co 429/2013, ktorým zmenil výrok rozsudku súdu prvého stupňa o náhrade trov konania, a proti výroku, ktorým rozhodol o náhrade trov odvolacieho konania. Súdu vytkol, že napriek tomu, že sa odchyľil od určenia základnej sadzby tarifnej odmeny a počtu úkonov právnej služby určených prvostupňovým súdom, svoj záver v odôvodnení rozhodnutia nijakým spôsobom nevysvetlil, jeho rozhodnutie je v tejto časti nepreskúmateľné, lebo neobsahuje náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p.; takýmto postupom odvolacieho súdu bol naplnený dovolací dôvod v zmysle § 243f ods. 1 písm. a/ O.s.p. Pri rozhodovaní o náhrade trov odvolacieho konania nesprávne vychádzal zo stavu, že zástupca žalovaných trovy nevyčísľil; naopak z obsahu spisu jednoznačne vyplýva vyčíslenie trov odvolacieho konania právnym zástupcom žalovaných pred rozhodnutím odvolacieho súdu. Uvedené pochybenie súdu zakladá dovolací dôvod v zmysle § 243f ods. 14 písm. b/ O.s.p. Na základe uvedeného navrhol, aby rozsudok odvolacieho súdu mimoriadnym dovolaním v napadnutých častiach bol zrušený a vec v rozsahu zrušenia vrátená odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Žalobcovia ani žalované sa k mimoriadnemu dovolaniu písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 3 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O.s.p.).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. EŠLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnemu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritorne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [viď *Sutyazhnik proti Rusku* (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory.

Zároveň EŠLP opakovane dospel - na základe sčasti odlišných úvah - aj k názoru, že k porušeniu čl. 6 Dohovoru dochádza tiež vtedy, ak je právoplatné a záväzné rozhodnutie súdu zrušené v rámci mimoriadneho prieskumu, ktorý presadil taký subjekt odlišný od účastníkov konania, len na úvahe ktorého bolo posúdenie vhodnosti alebo potreby podania mimoriadneho opravného prostriedku iniciujúceho tento mimoriadny prieskum. Inštitút veľmi podobný mimoriadnemu dovolaniu upravenému v Občianskom súdnom poriadku bol predmetom skúmania a následnej kritiky EŠLP vo veci *Tripon proti Rumunsku* (rozsudok z roku 2008). V tomto rozhodnutí EŠLP konštatoval, že v skúmanom prípade prokurátor nekonal na základe vlastnej iniciatívy, ale konal na základe žiadosti jednej zo strán sporu. EŠLP zásah prokurátora do takéhoto súkromnoprávneho súdneho konania označil za priťažujúci faktor,

pretože, hoci tento štátny úradník konal na základe podnetu účastníka súdneho konania, podanie mimoriadneho dovolania bolo ponechané výlučne na voľnej úvahe prokurátora. ESLP v danej veci preto dospel k záveru, že zrušenie dotknutého právoplatného a záväzného rozhodnutia porušilo sťažovateľovo právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Aj aktuálne rozhodnutia ESLP z 9. júna 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (DRAFT-OVA, a.s., PSMA, s.r.o. a COMPCAR, s.r.o.) pripomínajú význam a obsah princípov rovnosti zbraní a princípov právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania.

Uvedené závery ESLP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Vzhľadom na prípady nejednotnosti senátov ústavného súdu pri riešení otázky prípustnosti mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť a záväznosť, pristúpilo 18. marca 2015 k zjednoteniu rozhodovania senátov ústavného súdu a pod sp. zn. PL.z. 3/2015 prijalo zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

Vyššie uvedené naznačuje, ako tieto súdne orgány (ESLP a ústavný súd), oprávnené za splnenia určitých predpokladov zrušiť aj rozhodnutie najvyššieho súdu, budú rozhodovať v skutkovo a právne podobných veciach, v ktorých generálny prokurátor podá mimoriadne dovolanie napriek tomu, že mimoriadnemu dovolaniu nepredchádzalo využitie všetkých dostupných riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov účastníkom, ktorý podal podnet na mimoriadne dovolanie.

Doterajšia rozhodovacia prax najvyššieho súdu v obdobných prípadoch sa v zásade riadila stanoviskom Občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) pod č. 36/2008. Právna veta tohto stanoviska znie: „Podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom nie je podmienené využitím riadneho opravného prostriedku účastníkom konania. Mimoriadnym dovolaním v zmysle ustanovenia § 243e O.s.p. môže generálny prokurátor napadnúť aj právoplatné rozhodnutie súdu prvého stupňa“.

Je zrejmé, že stanovisko R 36/2008 vychádza zo záverov, ktoré v súčasnosti nie sú súladné s vyššie spomenutými rozhodnutiami ESLP a zjednocujúcim stanoviskom ústavného súdu. Podľa právneho názoru vec prejednávajúceho senátu je tým daný vážny dôvod opätovne sa - a to aj s odstupom času a pri (zatiaľ) nezmenenej právnej úprave - vrátiť k otázke, či snaha presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť konečného meritórneho rozhodnutia vyneseneho v občianskom súdnom konaní bez ohľadu na nezmeniteľnosť a záväznosť súdneho rozhodnutia, ktorá mala určujúci význam pri prijímaní stanoviska R 36/2008, má aj naďalej v plnom rozsahu opodstatnenie vtedy, keď sa mimoriadne dovolanie podáva v prospech účastníka, ktorý sám nevyužil všetky dostupné opravné prostriedky. V preskúmvanej veci sa senát 3 C najvyššieho súdu, ktorý koná a rozhoduje v tejto veci, odchyľuje od stanoviska R 36/2008 s vedomím, že k samotnému „prekonaniu“ tohto stanoviska môže dôjsť iba osobitným procesom predpokladaným v § 21 ods. 3 písm. a/ zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Povinnosť vyčerpať prostriedok nápravy, a to aj v prípade pochybnosti o jeho účinnosti, vyplýva z ustálenej judikatúry ESLP (Van Oosterwijck proti Belgicku, rozsudok z roku 1980). Účastník konania je povinný vyčerpať všetky dostupné opravné prostriedky až po najvyššiu úroveň do takej miery, do akej je možné rozumne predpokladať, že ten - ktorý opravný prostriedok, oprávnenie podať ktorý účastník má, je (aspoň) potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho riadneho alebo mimoriadneho opravného

prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o tomto opravnom prostriedku.

Prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok stanovením jednak určitých objektívnych znakov rozhodnutia [§ 238 O.s.p. (pokiaľ ide o rozsudok odvolacieho súdu) a § 239 O.s.p. (pokiaľ ide o uznesenie odvolacieho súdu)], jednak objektívnym zadefinovaním závažných procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p. Vzhľadom na to, že na procesné vady konania taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p. je dovolací súd povinný prihliadať ex lege (viď § 242 ods. 1 O.s.p.) vždy - teda bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v dovolaní namietané, je opodstatnený záver, že v zásade každé dovolanie podané v občianskom súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (s výnimkou exekučného konania - viď § 237 ods. 2 O.s.p.) otvára priestor pre posúdenie správnosti niektorých aspektov procesného postupu súdu, ktorý vydal dovolaním napadnuté rozhodnutie a tým zároveň dáva určité vyhliadky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní. Každé dovolanie je teda v tomto zmysle potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci.

Postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť ale nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči zásade „vigilantibus iura scripta sunt“ zdôrazňujúcej procesnú povinnosť účastníka vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ účastník konania zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťiaca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p. Aj ústavný súd už dávnejšie konštatoval, že „ak účastník konania mohol podať dovolanie a neurobil tento procesný úkon, nemá už žiadnu možnosť dosiahnuť podnetom podanie mimoriadneho dovolania“ (viď PL. ÚS 57/99).

V danom prípade prebehlo štandardné dvojstupňové konanie, v ktorom mali žalované 1/ a 2/ možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia. Zo spisu nevyplýva, že by samé náležite chránili svoje práva a konali dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretne. Žalované 1/ a 2/ nepodali dovolanie proti zmeňujúcemu výroku rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. februára 2014 sp. zn. 16 Co 429/2013 o trovách prvostupňového konania a proti výroku o trovách odvolacieho konania. V zmysle vyššie uvedeného výkladu najvyššieho súdu to znamená, že samé nevyužili dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mali k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie vo veci. Vzhľadom na pasivitu samotných žalovaných 1/ a 2/ pri včasnej ochrane ich práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podnecovaného žalovanými.

Z týchto dôvodov najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie ako procesne neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V danom prípade dali podnet na mimoriadne dovolanie žalované 1/ a 2/. Žalobcovia 1/ až 4/ nepodali návrh na priznanie náhrady trov konania o mimoriadnom dovolaní; najvyšší súd im preto nepriznal náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní (§ 243i ods. 2 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.